

FACTSHEET - MODULE 1

TAAL EN IDENTITEIT. SPREKEN, BENAMEN, BETEKENIS

ONDERWIJSDOELSTELLINGEN

- Vertrouwd raken met de belangrijkste termen met betrekking tot basiswoordenschat en LGBTIQA+-kwesties
- Het verschil herkennen tussen pathologisering, sociaal en zelfbepaald gebruik van woordenschat
- Taalgevoeligheid trainen als basis voor inclusieve onderwijsrelaties
- Begrijpen hoe taal zichtbaarheid en persoonlijk welzijn bevordert of belemmert

DUUR EN DOELGROEP

90 minuten

Docent, begeleider, tutor, psycholoog, maatschappelijk werker, docent voor volwassenen (kleine of grote groepen)

MATERIALEN

- “Woorden doen ertoe” handleiding – onderdelen ***inleiding*** (pp. 6–21), ***een woordenlijst om je weg te vinden*** (pp. 23–49), **p. 69**
- Vellen papier, stiften, groot papier voor een gezamenlijke kaart
- (optioneel) **Pitch Perfect**-kaarten

ACTIVITEIT

Briefing (15')

Begeleidende inleiding:

- Het LGBTIQ+–lexicon is geen lijst met definities, maar een culturele ruimte in beweging
- Sommige woorden zijn bedacht om iets te medicaliseren, andere om jezelf te bevestigen

Belangrijke vragen:

- Wie heeft de macht om namen te geven?
- Wat betekent het om 'namens' anderen te spreken?
- Wat is het risico van simplificatie in een educatieve context?

Referentie: Handleiding p. 69 → *de culturele en identiteitsfunctie van taal*

Activering (30')

In kleine groepen of subgroepen van 3-4 personen: elke groep krijgt 3 woorden (bijv. 'transitie', 'non-binair', 'transseksueel', 'queer')

Opdracht:

- ontwikkel je eigen definitie
- voeg een voorbeeld uit het echte leven toe (gezien, gehoord, meegemaakt)
- vergelijk met de definities in de handleiding (pp. 23-49)
- wijs op onduidelijkheden, weerstand of hiaten

Elke groep maakt een microposter met:

- woorden die 'verhelderen'
- woorden die 'uitsluiten'
- woorden die 'we nog niet weten hoe we moeten gebruiken'

Debriefing (30')

Begeleide plenaire discussie:

- Welke woorden ontbraken er? Welke woorden waren 'ongemakkelijk'?
- Wat gebeurt er als iemand een label oplegt?
- Wat zijn de risico's van het niet benoemen van iets?

Reflectie op stilte als voorzichtigheid versus uitwissen

Verband met de rol van taal in educatieve contexten

(handleiding pp. 12-20)

Conclusie (15')

Collectieve creatie van een 'mobiele woordenlijst'

- Opgesteld door de groep
- Open, dynamisch, te actualiseren
- Te gebruiken in educatieve contexten als basis voor taal die begeleidt, niet definieert

Methodologische opmerkingen en variaties

- Vermijd het 'goed/fout'-format → bevorder bewuste ambiguïteit
- Moedig storytelling en zelfreflectie aan:
- 'Gebruik je dat woord? Waar heb je het gehoord? Waarom voel je je er ongemakkelijk bij?
- Verduidelijk: het gaat niet om 'termen aanleren', maar om vertrouwd raken met een pluralistische taal.

enhancing psychologists and counselors' communicative skills towards LGBTQ people with illustrated playing cards - Pitch Perfect

projectcode: 2023-1-IT02-KA210-ADU-000152439

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

**Co-funded by
the European Union**

FACTSHEET - MODULE 2

IDENTITEIT, GESCHIEDENIS EN HERINNERING: DE WOORDEN VAN DE HOMOSEKSUELE, LESBISCHE EN TRANSGENDERSBEVRIJDINGSBEWEGING

ONDERWIJSDOELSTELLINGEN

- Een historisch en cultureel kader schetsen rond de LGBTQA+-beweging
- Inzicht krijgen in de evolutie van identiteitsgerelateerde termen
- Begrijpen hoe woorden ontstaan en veranderen in functie van macht, inclusie en context
- Collectief geheugen herkennen als een instrument voor reflectie en inclusie

DUUR EN DOELGROEP

90 minuten

Onderwijzers, begeleiders, docenten, psychologen, maatschappelijk werkers, docenten voor volwassenen (kleine of grote groepen)

MATERIALEN

- Handleiding "Woorden doen ertoe" – sectie **een woordenlijst om je weg te vinden** (pp. 23-49), kader over IGLYO en de LGBTQA+-beweging (p. 14 en p. 70)
- Meer informatie over 'lesbisch', 'homo', 'queer' en 'panseksueel' (pp. 38-42)
- Post-it-briefjes, markeerstiften

ACTIVITEIT

Briefing (15')

Begeleide introductie:

- Wat weten we over de geschiedenis van de termen die we dagelijks gebruiken?
- Wie heeft woorden als homoseksueel, trans, queer en LGBT 'bedacht'?
- Waarom is het belangrijk om historisch en maatschappelijk bewustzijn te hebben in het onderwijs?

Opening:

- De deelnemers schrijven een LGBTIQA+-gerelateerd woord op dat ze vaak horen, maar niet goed begrijpen.
- De woorden worden op post-its geplakt onder de titel: "Woorden die ik beter wil leren gebruiken."

Referentie: Handleiding p. 17 → *geschiedenis en functie van IGLYO en LGBTQI+-jongeren in Europa*

Activering (30')

Activiteit: 'De geschiedenis van woorden'

Elke subgroep of deelnemer krijgt een woord uit de woordenlijst in de handleiding (bijv. homoseksualiteit, queer, transseksueel, non-binair, cisgender).

Doel:

- Lees de definitie in de handleiding, zoek in de tekst informatie over de oorsprong, het historische gebruik en de veranderingen in de loop van de tijd
- Schrijf op een vel papier: Wat betekent het vandaag de dag / Hoe, waar en waarom wordt het gebruikt / Welke problemen of onduidelijkheden kan het veroorzaken

Debriefing (30')

Begeleide groepsdiscussie:

- Wat hebben we ontdekt dat we nog niet wisten?
- Welke woorden werden oorspronkelijk gebruikt als instrumenten van uitsluiting en zijn opnieuw in gebruik genomen?
- Hoe verandert onze educatieve activiteit als we weten waar de woorden die we gebruiken en horen vandaan komen en wat ze echt betekenen?
- "Als je queer identiteit zou moeten uitleggen aan een 60-jarige cis heteroseksuele persoon, hoe zou je dat doen zonder te simplificeren?"

Conclusie (15')

Elke deelnemer kiest een woord uit de woordenlijst en maakt de volgende zinnen af:

- "Ik dacht altijd dat [woord] betekende..., vandaag realiseerde ik me dat het ook kan betekenen..."
- Vrij delen en herlezen van de eerste post-its en toevoegen van nieuwe woorden, indien mogelijk.

Methodologische opmerkingen en variaties

- Presenteer de woordenlijst als een startpunt, geen absolute waarheid.
- Varianten: kort (45', met 3 sleutelwoorden + groepsdiscussie), lang (120', met gezamenlijke tijdlijn als uitbreiding).

enhancing psychologists and counselors' communicative skills towards LGBTQ people with illustrated playing cards - Pitch Perfect

projectcode: 2023-1-IT02-KA210-ADU-000152439

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

**Co-funded by
the European Union**

FACTSHEET - MODULE 3

TAAL EN IDENTITEIT IN TRANSITIE. SPREKEN, BENAMEN, BETEKENIS GEVEN

ONDERWIJSDOELSTELLINGEN

- Erken de rol van taal bij het bevestigen (of uitwissen) van trans-, interseks- en non-binaire subjectiviteiten
- Ontmantel binair denken en de medicalisering van taal in educatieve en luistercontext
- Ontwikkel communicatieve vaardigheden die de zelfbeschikking van mensen respecteren

DUUR EN DOELGROEP

90 minuten

**Onderwijzers, begeleiders, docenten, psychologen,
maatschappelijk werkers, docenten voor volwassenen
(kleine of grote groepen)**

MATERIALEN

- Handleiding "Woorden doen ertoe" – secties ***bel me met mijn naam*** (pp. 51-67), ***interseksualiteit en transgenderisme*** (pp. 69-76)
- **Pitch Perfect**-kaarten: visueel dubbelzinnige of afwijkende personages
- Post-it-briefjes, vellen papier, whiteboard

ACTIVITEIT

Briefing (15')

Begeleidende inleiding:

- Neutrale taal is niet genoeg: gebruik affirmatieve taal
- Trans-, non-binaire en interseks identiteiten zijn geen uitzonderingen
- Hoe we iemand aanspreken, bouwt of breekt de educatieve relatie

Open vragen:

- Wat gebeurt er als ik iemands naam of voornaamwoorden corrigeer? Wat is het effect van de vraag: "Heb je de operatie al gehad?"
- Welke woorden lijken vriendelijk, maar versterken stereotypen?

Referentie: Handleiding pp. 72-76 → *transgenderisme, medicalisering en binair taalgebruik*

Activering (30')

Activiteit aangevuld met voorbeelden uit de handleiding, "Zinnen die indruk maken"

Deelnemers krijgen een reeks zinnen uit de handleiding, waaronder:

- "Heb je therapie gehad?"
- "Het moet een uitdaging zijn, hoe heeft je familie het opgenomen?"
- "Transseksualiteit is een aandoening die behandeld moet worden."

In groepjes van 3-4, voor elke zin:

- Classificeer de zin: bevestigend / medicaliserend / ontkrachtend; Bespreek de onderliggende beeldspraak (binarisme, trauma, hyperfeminisering, enz.)

Debriefing (30')

Begeleide plenaire discussie:

- Waarom lijken sommige uitdrukkingen vriendelijk, maar zijn ze kwetsend?
- Hoe kunnen we het 'nieuwsgierigheidseffect' vermijden?
- In welke gevallen hebben we zelf zonder het te beseffen pathologiserende taal gebruikt?

Gezamenlijk lezen van het voorbeeld uit de handleiding, p. 81.

Conclusie (15')

Gezamenlijk ontwikkelen van inclusieve openingszinnen

- Elke deelnemer schrijft een zin op die hij/zij zou willen gebruiken om een inclusief gesprek aan te gaan met een trans-, intersekse- of queer persoon.
- De zinnen kunnen worden verzameld op een poster of mondeling worden gedeeld.
- Ze vormen een 'taalkundige starterskit' die kan worden gebruikt in educatieve of luistersituaties.

Methodologische opmerkingen en variaties

- Corrigeer degenen die problematische termen gebruiken niet: geef voorbeelden en uitleg
- Korte variatie: gebruik slechts 5 zinnen uit de handleiding en werk gezamenlijk aan elke zin Als de groep homogeen is (bijv. alleen counselors), vraag hen dan om hun vroegere taalgebruik zonder verwijten te herlezen

enhancing psychologists and counselors' communicative skills towards LGBTQ people with illustrated playing cards - Pitch Perfect
projectcode: 2023-1-IT02-KA210-ADU-000152439

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

**Co-funded by
the European Union**

FACTSHEET - MODULE 4

ACTIEF LUISTEREN EN BEVESTIGENDE PRAKTIJKEN. OEFENING IN RELATIES EN INCLUSIE

ONDERWIJSDOELSTELLINGEN

- Bewustwording ontwikkelen van je communicatiestijl in onderwijs- en ondersteunende omgevingen
- De principes van bevestigende praktijken introduceren bij het werken met LGBTIQ+-personen
- Experimenteren met actieve luistertechnieken om LGBTIQ+-inclusie te ondersteunen
- De onderwijsrelatie erkennen als een ruimte voor validatie, zeggenschap en veiligheid

DUUR EN DOELGROEP

110 minuten

Onderwijzers, begeleiders, docenten, psychologen, maatschappelijk werkers, docenten voor volwassenen

MATERIALEN

- Handleiding "Woorden doen ertoe" – sectie **methodologieën** en **oefeningen en voorbeelden** (pp. 96-123; 125-139)
- **Pitch Perfect's** kaarten als inspiratiebron voor verhalen
- Papier en pennen, stoelen in een kring, whiteboard of post-it-briefjes om zinnen op te schrijven

ACTIVITEIT

Briefing (20')

Inleidende facilitatie:

- Wat is actief luisteren?
- Wat betekent bevestigend onderwijs?
- Hoe beïnvloedt onze identiteit de manier waarop we luisteren, spreken en anderen begeleiden?

Openingsvragen

- Heb je ooit je geaardheid of genderidentiteit als een 'voorrecht' beschouwd?
- In welke contexten heb je gemerkt dat je een 'neutraal' standpunt als vanzelfsprekend beschouwt?

Referentie: Handleiding → pp. 103-119

Activering (45')

Oefening 1 - 'Vraag niet, zeg niets, zwijg'

Duur: één dag, maar het werk aan reflecties en simulaties gebeurt in de klas

Doelstellingen: vertrouwd raken met impliciete heteronormativiteit en de dimensie van stilte

In de klas:

- Korte uitleg van de oefening
- Begeleide discussie: wat zou er gebeuren als we nooit naar onze relationele of emotionele identiteit zouden kunnen verwijzen?
- Collectieve reflectie over hoe heteronormativiteit doordringt in alledaagse contexten

Debriefing (30')

Plenaire discussie op basis van enkele leidende vragen:

- Wat heb ik over mezelf ontdekt door deze oefening te doen?
- Welke rol speelt gedwongen stilte in LGBTIQ+--ervaringen?
- Hoe kan ik mijn uitgangspositie 'niet als vanzelfsprekend beschouwen'?

Ervaringsgericht verkennen van sleutelbegrippen:

- heteronormativiteit
- heteroseksueel privilege
- geïnternaliseerde homotransfobie
- uit de kast komen versus outing

Conclusie (15')

Elke deelnemer schrijft op en deelt:

- "Ik realiseerde me dat de manier waarop ik luister verandert wanneer..."
- "Vanaf morgen zal ik in mijn onderwijs- of luisteractiviteiten proberen om..."
- Deelnemers kunnen persoonlijke toezeggingen op post-its schrijven om als herinnering te bewaren.

Methodologische opmerkingen en variaties

- Forceer niets, laat ervaringen vanzelf komen.
- Uitbreiding: gebruik casussen uit de handleiding (pp. 130-138) om te oefenen met bevestigende praktijken.

**enhancing psychologists and counselors' communicative skills towards LGBTQ people with
illustrated playing cards - Pitch Perfect**
projectcode: 2023-1-IT02-KA210-ADU-000152439

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

**Co-funded by
the European Union**

FACTSHEET - MODULE 5

CULTURELE COMPETENTIE, VOOR CONCRETE EN DAGELIJKSE INCLUSIE

ONDERWIJSDOELSTELLINGEN

- Begrijpen wat culturele competentie is
- Vertrouwd raken met het concept van een 'gereedschapskist' voor het omgaan met identiteit en culturele verschillen
- Het risico van stereotypen en simplificaties in onderwijs- of luisterrelaties herkennen
- Nadenken over hoe je je eigen ruimtes en taal inclusiever kunt maken, uitgaande van je eigen ervaringen

DUUR EN DOELGROEP

110 minuten

Onderwijzers, begeleiders, docenten, psychologen, maatschappelijk werkers, docenten voor volwassenen (kleine of grote groepen)

MATERIALEN

- Handleiding "Woorden doen ertoe" – hoofdstuk **culturele competentie** (pp. 140-151)
- Werkbladen en begeleidende vragen
- Markeerstiften, post-its, visuele hulpmiddelen (wand, poster, dia's)

ACTIVITEIT

Briefing (20')

Inleidende begeleiding:

- Wat is culturele competentie?
- Is het een methode, een hulpmiddel of een houding?
- Waarin verschilt het van (of vult het aan) affirmatieve counseling?

Leidende vragen:

- Wanneer heb ik het gevoel gehad dat ik niet over voldoende hulpmiddelen beschikte om met 'diversiteit' om te gaan?
- Wat is het verschil tussen gastvrij zijn en 'alles weten'?

Activering (45')

Oefening 1 – Stereotype of waardering van uniekheid?

Geïnspireerd door: risico's en kritieke kwesties beschreven op pp. 144-145.

Activiteit

- In kleine groepen, of zelfs individueel, deelt de facilitator een 'persoonkaart' uit met complexe identiteiten (bijv. 'queer, moslimmeisje met een visuele (beperking)').

Doel: nadenken over mogelijke behoeften, zonder aannames te doen of conclusies te trekken op basis van 'verschillen'.

Elke groep of deelnemer maakt een lijst van:

- Mogelijke concrete behoeften
- Risico's van stereotypering
- Hoe de aanpak en het luisteren kunnen worden verbeterd

Groepsdiscussie over de resultaten.

Debriefing (30')

Plenaire discussie:

- Hoe kan culturele competentie de lacunes opvullen die andere benaderingen achterlaten?
- Hoe belangrijk zijn visuele communicatie, taal en kleine gebaren?
- Zijn onze professionele gewoonten 'neutraal' of reageren ze op een dominant cultureel model?

Afsluitende vraag:

- "Wat ga ik morgen doen om mijn onderwijs- of luisteractiviteit cultureel competent te maken?"

Conclusie (15')

Elke deelnemer deelt:

- "Een eenvoudig ding dat ik meteen kan doen is..."
- "Als ik niet bekend ben met een onderwerp, vul ik de leemte op met..."
- Eventueel herlezen van de post-its of definitieve weergave op het bord.

Methodologische opmerkingen en variaties

- Werk altijd aan concrete gevallen en vermijd overdreven technische details.
- Lange versie (150 minuten): voeg een analyse van echte gevallen uit de handleiding toe, in het gedeelte met oefeningen en voorbeelden (pp. 124-139).

enhancing psychologists and counselors' communicative skills towards LGBTQ people with illustrated playing cards - Pitch Perfect

projectcode: 2023-1-IT02-KA210-ADU-000152439

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

**Co-funded by
the European Union**

FACTSHEET - MODULE 6

SPELENDE BENADERINGEN EN VISUELE SIGNALEN: GAMES ALS INCLUSIEF HULPMIDDEL

ONDERWIJSDOELSTELLINGEN

- Raak vertrouwd met het gebruik van speelse en visuele hulpmiddelen voor inclusie
- Ontdek het verband tussen culturele competentie en speelse benaderingen
- Erken de communicatieve en relationele waarde van non-verbale taal
- Experimenteer met het gebruik van Pitch Perfect-illustratiekaarten om vertrouwen

DUUR EN DOELGROEP

90-120 minuten

Onderwijzers, begeleiders, docenten, psychologen, maatschappelijk werkers, docenten voor volwassenen

MATERIALEN

- Set van 25 **Pitch Perfect** speelkaarten
- Tafels, pennen, post-it-briefjes
- Visueel hulpmiddelen (dia's, poster)
- (Optioneel) Andere spellen, voorwerpen, visueel inclusief materiaal met betrekking tot SOGIESC-thema's en LGBTIQ+ -cultuur

ACTIVITEIT

Briefing (20')

Inleidende begeleiding:

- Verkenning van de 'speelse aanpak'
- Wat is een visuele cue en waarom is deze belangrijk: visuele cues en non-verbale communicatie
- De educatieve waarde van games als bevestigende en cultureel competente hulpmiddelen

Open vragen:

- Heb je ooit een voorwerp, poster, sticker of game gebruikt om inclusiviteit over te brengen?
- Hoe verandert communicatie wanneer deze verschuift van verbaal naar non-verbaal?

Referentie: Handleiding → pp. 153-165

Activering (25' - 45')

Fase 1 - Willekeurige trekking

Elke deelnemer trekt 3 willekeurige kaarten uit de stapel (voorbeelden: 'uit de kast komen', 'non-binair', 'microagressies').

Fase 2 - Bedenk zelf een kort scenario met de trefwoorden van de kaarten en beantwoord vervolgens de volgende vragen:

- Wat is de context, wat gebeurt er?
- Welke emoties komen naar boven?
- Welke moeilijkheden, stereotypen of vooroordelen zijn duidelijk aanwezig?
- Hoe zou je op een bevestigende of cultureel competente manier kunnen ingrijpen?

Stap 3 - Delen

Vrij delen of creatieve feedback (post-its, weergave, miniposters, audio, enz.).

Debriefing (30')

Collectieve of individuele reflectie:

- Welk effect had het gebruik van de kaarten?
- Hoeveel makkelijker of moeilijker was het om op een 'speelse' manier over bepaalde onderwerpen te praten?
- Hoe kunnen we soortgelijke hulpmiddelen in onze omgeving introduceren?
- Welk doel zou het kunnen dienen om de kaarten op onze tafel, in onze werkruimte enz. neer te leggen?

Conclusie (15')

Elke deelnemer schrijft op een post-it:

- "Een kaart/voorwerp/afbeelding die ik mee zou nemen naar mijn omgeving is..."
- "Een visueel gebaar dat ik nu meteen kan maken is..."
- "Ik zou de kaarten kunnen geven aan..."
- "Het zou nuttig zijn om de kaarten te gebruiken met..."

Methodologische opmerkingen en variaties

- Korte versie (45 minuten): alleen vertelling met kaarten en nabespreking
- Lange versie (120 minuten): met een tweede ronde voor het maken van nieuwe kaarten; geschikt voor intergenerationele en educatieve contexten.

enhancing psychologists and counselors' communicative skills towards LGBTQ people with illustrated playing cards - Pitch Perfect

projectcode: 2023-1-IT02-KA210-ADU-000152439

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

**Co-funded by
the European Union**